

УДК 378.14

Косарук Олена Миколаївна, асистент кафедри інтеграції навчання з виробництвом Вінницького національного технічного університету.

Косарук Елена Николаевна, ассистент кафедры интеграции обучения с производством Винницкого национального технического университета.

Kosaruk Olena M., Assistant of the Chair of Training and Production Integration of Vinnytsia National Technical University.

У статті розглянуто доцільність поєднання теоретичної та практичної складової навчання при підготовці майбутніх фахівців інженерних спеціальностей шляхом паралельного освоєння студентами робітничих професій, корельованих з майбутніми інженерними спеціальностями. Визначено переваги робочих триместрів при підготовці студентів інженерних спеціальностей на засадах інтеграції навчання з виробництвом. Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей в розрізі реалізації концепції інтеграції навчання з виробництвом, яка розглядається як один із варіантів реалізації ідеології дуальної освіти. Визначено способи нейтралізації негативного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на формування якісної професійної підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: дуальна освіта, професійна підготовка, робітнича професія, підвищення якості інженерної освіти.

В статье рассмотрена целесообразность сочетания теоретической и практической составляющей обучения при подготовке будущих специалистов инженерных специальностей путем параллельного освоения студентами рабочих профессий, коррелированных с будущими инженерными специальностями. Определены преимущества рабочих триместров при подготовке студентов инженерных специальностей на основе интеграции обучения с производством. Обоснованы организационно-педагогические условия профессиональной подготовки будущих специалистов инженерных специальностей в разрезе

реализации концепции интеграции обучения с производством, которая рассматривается как один из вариантов реализации идеологии дуального образования. Определены способы нейтрализации негативного влияния внутренних и внешних факторов на формирование качественной профессиональной подготовки будущих специалистов.

Ключевые слова: дуальное образование, профессиональная подготовка, рабочая профессия, повышения качества инженерного образования.

The article considers the expediency of combining theoretical and practical component of training during professional training of future engineering specialists by simultaneous mastering working professions which correlate with the engineering ones. There has been determined the advantages of working trimester during professional training of students of engineering specialties. There has been grounded the organizational and pedagogical conditions of professional training of future engineering specialists in the context of the implementation of the concept of training and production integration, which is considered as one of the options for implementing the ideology of dual education. There have been determined methods of neutralization of negative influence of internal and external factors on formation of qualitative professional training of future specialists.

Key words: dual education, vocational training, working profession, improvement of engineering education.

**ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАННЯ З ВИРОБНИЦТВОМ ЯК ОДНА ІЗ
БАЗОВИХ КОНЦЕПЦІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗА ДУАЛЬНОЮ
СИСТЕМОЮ**

**ИНТЕГРАЦИЯ ОБУЧЕНИЯ С ПРОИЗВОДСТВОМ КАК ОДНА ИЗ
БАЗОВЫХ КОНЦЕПЦИЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ
БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ИНЖЕНЕРНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ЗА
ДУАЛЬНОЙ СИСТЕМОЙ**

TRAINING AND PRODUCTION INTEGRATION AS ONE OF THE BASIC CONCEPTS OF FUTURE ENGINEERING SPECIALISTS` PROFESSIONAL TRAINING ACCORDING TO DUAL EDUCATION

Постановка проблеми. Сучасна освіта вимагає нових освітніх технологій, форм та інновацій, здатних забезпечити високу якість підготовки фахівців.

Ринок праці диктує необхідність перегляду традиційних підходів у системі освіти. Під час приймання на роботу представники бізнесу цікавляться не стільки форматом «знань» випускників, скільки їх готовністю до професійної діяльності. У цьому контексті основною сучасною проблемою підвищення якості інженерної освіти є формування у майбутнього фахівця високого рівня готовності до ефективної професійної діяльності та професійного розвитку. Таким чином, виникає необхідність запровадження нових підходів в організації підготовки фахівців на основі активної взаємодії суб'єктів практичної підготовки в розрізі реалізації концепції інтеграції навчання з виробництвом, яка є одним із варіантів дуальної форми підготовки кваліфікованих кадрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті проблематики дослідження особливого значення набувають наукові розробки, що стосуються дослідження проблем вищої технічної освіти (О. М. Джеджула, В. В. Заліщук, Н. Р. Кельчевська, В. Г. Кремень, А. І. Кузьмінський, В. М. Мізерний, Б. І. Мокін, А. П. Огурцов), формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей (І. А. Зимня, В. П. Овечкін, О. В. Овчарук, В. А. Петрук, О. В. Полозенко, Ю. Г. Татур, В. В. Хом'юк, С. В. Цимбал), процесу формування інтересу студентів до обраної спеціальності (А. А. Вайсбург, А. А. Газеєв, Л. І. Крамаренко), сформованості готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності (О. В. Гудима, М. І. Дьяченко, В. К. Марігодов, Г. О. Савченко, Н. І. Снігур).

Мета статті – розкрити особливості фахової підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей в розрізі реалізації концепції інтеграції навчання з виробництвом.

Основні результати дослідження. Попри беззаперечний вплив рівня наукових досліджень на престиж ВНЗ, в умовах євроінтеграційних процесів основна суспільна функція університету полягає в якісній професійній підготовці фахівців.

Під поняттям професійна підготовка ми розуміємо процес, який відображає науково й методично обґрунтовані заходи вищих навчальних закладів, що спрямовані на формування рівня професійної компетентності особистості, достатнього для організації своєї професійної діяльності. У цьому контексті визначальним у професійній підготовці студентів технічних університетів дослідники називають компетентісний аспект. Формування професійної компетентності у процесі професійної підготовки є центральною проблемою сучасної педагогіки вищої школи. Відповідно до цього, готовність до професійної діяльності є результатом професійно-педагогічної підготовки.

Професійне становлення особистості розпочинається ще в школі при виборі професії, коли в учня є тільки «професійне незнання», і триває до початку професійного навчання у ВНЗ. Наступна стадія розпочинає функціонувати з початку навчання в університеті. Саме протягом цього періоду необхідно знайти ефективні форми та методи залучення майбутніх спеціалістів до обраної професії, створити необхідні організаційно-педагогічні умови для продуктивного входження студентів в майбутнє професійне середовище.

Основними шляхами, які сприяють формуванню професійної готовності визначено теоретичну та практичну підготовку майбутніх фахівців інженерних спеціальностей за інтегрованими навчальними планами, що сформовані на основі навчальних планів підготовки бакалаврів та типових навчальних планів підготовки кваліфікованих робітників з робітничої професії.

Особливістю формування інтегрованих навчальних планів підготовки фахівців та кваліфікованих робітників є поступове нарощення рівня знань студентів. Програми інженерних дисциплін розподілені на дві частини. Таким чином, протягом першого-другого курсів студенти отримують той обсяг знань, що необхідний їм для успішного освоєння робітничої професії, а протягом наступних курсів, за рахунок перенесення частини професійно-орієнтованих блоків, вони поглиблюють отримані знання до більш високого освітнього рівня підготовки бакалавра. Ще однією важливою передумовою формування інтегрованих навчальних планів в розрізі повноцінного виконання навчального плану підготовки кваліфікованих робітників є перенесення деяких дисциплін зі старших курсів інженерної підготовки на перші курси.

Здійснений аналіз навчальних планів підготовки бакалаврів та інтегрованих навчальних планів підготовки кваліфікованих робітників дав змогу обґрунтувати переваги реалізації концепції інтеграції навчання з виробництвом у ВТНЗ, основна з яких полягає в отриманні усіма студентами бакалаврату після закінчення 2-го курсу свідоцтва державного зразка про присвоєння кваліфікації з робітничої професії.

Програма інтеграції навчання з виробництвом складається із виконання студентами ряду рознесених у часі практик протягом виділених для її реалізації робочих триместрів, і створення умов студентам для можливості підвищення своїх фахових навичок і професійної кваліфікації під час безпосередньої участі у реалізації відповідних практик. Таким чином, ще однією організаційно-педагогічною умовою є направлення студентів на проходження робочих триместрів на виробництво, де вони мають можливість працювати за набутою робітничою професією. У даному випадку виробниче навчання є різновидом дуального навчання інженерним спеціальностям, у ході якого на основі поєднання навчання з продуктивною працею, виховання стійкої потреби до праці і розвитку творчої активності в студентів формуються знання, уміння та навички, що

забезпечують здатність і готовність до здійснення конкретної професійної діяльності певного рівня кваліфікації.

На перших двох курсах протягом третього та шостого триместрів студенти проходять практику з опанування основ робітничої професії. Підготовка студентів на звання «робітник» здійснюється викладачами та майстрами виробничого навчання із кожної робітничої спеціальності на кожній кафедрі в своїх аудиторіях, лабораторіях та майстернях на базі існуючого там обладнання та устаткування.

Після закінчення курсу навчання робітничій професії кожен студент складає державний іспит на отримання кваліфікаційного розряду.

На третьому курсі впродовж робочих триместрів на основі отриманої робітничої спеціальності студенти проходять виробничу практику на підприємствах різних регіонів України.

Робочі триместри мають свої переваги як для студентів, так і для роботодавців. Для студентів вони надають можливість:

1) у процесі виробничого навчання на провідних підприємствах України оволодіти практичними навичками з розробки та впровадження нових видів техніки та технологій, які відповідають вимогам реального виробництва, що в майбутньому знадобиться їм як молодим фахівцям;

2) під час самостійної роботи на робочих місцях пізнати не тільки специфіку роботи, але й атмосферу виробництва, систему взаємовідношень в колективі, що має вирішальне значення для становлення молодого спеціаліста;

3) демонструючи свої знання, уміння та поведінку зарекомендувати себе, як претендента на подальше працевлаштування уже в якості молодого спеціаліста.

Для роботодавців переваги від проходження студентами робочих триместрів полягають у наступному:

1) отримання компетентних випускників, що точно будуть відповідати їх вимогам;

2) підвищення продуктивності праці;

- 3) економія на витратах щодо підбору кваліфікованого персоналу;
- 4) контроль виробничого навчання.

Значною перевагою концепції інтеграції навчання з виробництвом є те, що усі студенти бакалаврату після закінчення 2-го курсу, ще не отримавши диплом при вищу освіту, одержують свідоцтво про присвоєння кваліфікації з робітничої професії, що стане їм в нагоді в недалекому майбутньому.

Висновки та пропозиції. Таким чином, можна стверджувати, що виокремлені організаційно-педагогічні умови зумовлюють підвищення якості інженерної освіти. Однак варто не забувати про внутрішні та зовнішні фактори впливу на формування якісної професійної підготовки майбутніх фахівців, які полягають у модернізації навчально-методичного забезпечення навчального процесу, збільшенні фінансування вищої освіти, адаптації освітніх програм до вимог промисловості, уніфікації вимог до якості освіти тощо. Нейтралізація зазначених факторів та реалізація концепції інтеграції навчання з виробництвом є потужним симбіозом у розрізі професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей за дуальною системою.

Список використаних джерел

1. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти (проект). – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/proekt-konczepczyiy-pidgotovki-faxivcziv-za-dualnoyu-formoyu-zdobuttya-osviti-yi-20.11.docx>.

2. Мокін Б. І. Формування професійної компетентності студентів в умовах професійно-практичної підготовки / Б. І. Мокін, В. М. Мізерний, О. М. Мензул // Вісн. Вінниц. політехн. ін-ту. – № 5. – 2011. – С. 199-203.

3. Мокін Б. Інтеграція навчання з виробництвом як один із визначальних факторів підготовки фахівців за критерієм якості / Б. Мокін, В. Мізерний, О. Мензул // Молодь і ринок. – 2011. – № 11. – С. 5-8.

4. Мокін Б. І. Освоєння студентами вищих технічних навчальних закладів робітничих професій як один із варіантів реалізації ідеології дуальної освіти / Б. І. Мокін, О. М. Косарук // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2017. – № 2. – С. 103-109.

5. Мокін Б. І. Приклад побудови освітньої і наукової стратегій розвитку технічного університету в контексті європейської інтеграції України : інтеграція освіти і науки / Б. І. Мокін // Педагогіка і психологія : наук.-теорет. та інформ. журн. – 2015. – № 4. – С. 30-37.